

tobb etü
SPM

Sosyal Politikalar Uygulama ve Araştırma Merkezi
Center for Social Policy Research

16 Aralık 2013

SANAYİDE GELİŞMELER VE İSTİHDAM EĞİMLERİ

Esra DOĞAN, Misafir Araştırmacı

Mehmet Furkan Karaca, Yardımcı Araştırmacı

Yönetici Özeti

TÜİK, Eylül¹ ayı işsizlik oranını %9,9 olarak açıklamıştır. Bu oran,

- Ağustos dönemine göre 0,1 puanlık artışa,
- Geçen yılın aynı dönemine göre ise 0,8 puanlık artışa işaret etmektedir.

* İşsizlik, 2012'nin son çeyreğinden bu yana bir önceki yıla ait değer üzerinde seyretmektedir.

Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı %10,2 olarak açıklanmıştır.

- Ağustos dönemine göre 0,1 puanlık artış,
- Geçen yılın aynı dönemine göre ise 0,8 puanlık artış gerçekleşmiştir.

Eylül ayı tarım dışı işsizlik oranı %12,3 olarak açıklanmıştır. Bu oran,

- Ağustos dönemine göre değişim görülmemiş,
- Geçen yılın aynı dönemine göre ise 0,7 puanlık artışa işaret etmektedir.

Mevsim etkilerinden arındırılmış tarım dışı işsizlik oranı %12,6 seviyesinde gerçekleşmiştir.

- Ağustos dönemine göre değişim görülmemiş,
- Geçen yılın aynı dönemine göre ise 0,8 puanlık düşüş gerçekleşmiştir.

İşgücü 28 milyon 639 bin kişiye düşmüştür. İşgücünde,

- Ağustos dönemine göre 127 bin kişilik (binde 4) daralma,
- Geçen yılın aynı dönemine göre ise 628 bin kişilik (yüzde 2,3) genişleme gerçekleşmiştir.

Mevsim etkilerinden arındırılmış işgücü verisi, 28 milyon 364 bin kişi olarak açıklandı. Bu veri,

- Ağustos dönemine göre 34 bin kişilik genişleme,
- Geçen yılın aynı dönemine göre ise 692 bin kişilik genişleme anlamına gelmektedir.

İşgücüne katılım oranı %51,3 olarak açıklanmıştır. Bu oran,

- Ağustos dönemine göre 0,3 puanlık düşüşe,
- Geçen yılın aynı dönemine göre ise 0,3 puanlık artışa işaret etmektedir.
- İşgücüne katılım oranı kadınlarda %31,2, erkeklerde ise %72,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Mevsim etkilerinden arındırılmış işgücüne katılım oranı %50,8 olarak açıklanmıştır. Bu oran,

- Ağustos dönemine göre değişim görülmemiş,
- Geçen yılın aynı dönemine göre ise 0,4 puanlık artışa işaret etmektedir.

Eylül ayı İstihdam verisi 25 milyon 808 bin kişi olarak açıklanmıştır. Bu veri,

- Ağustos dönemine göre 152 bin kişilik (binde 5 oranında) düşüşe,
- Bir önceki yılın aynı dönemine göre 336 bin kişilik (yüzde 1 oranında) artışa işaret etmektedir.

¹TÜİK tarafından açıklanan işsizlik oranları, "hareketli üçer aylık dönemler" olarak adlandırılan referans dönemi kullanılarak hesaplanmakta ve Ağustos, Eylül ve Ekim aylarının kapsandığı zaman dilimi, orta ay adı ile ifade edilmektedir.

* İstihdamın sektörel dağılımı aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

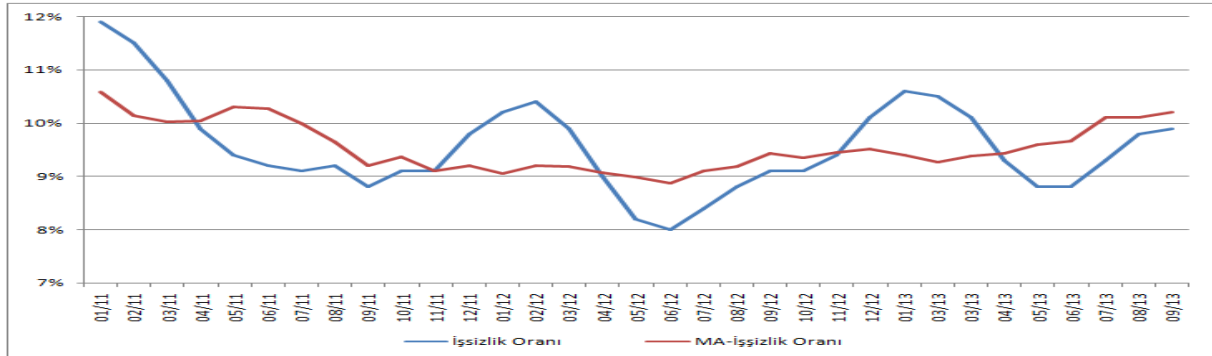
- Tarım: 6 milyon 370 bin kişi – Ağustos dönemine göre 141 bin kişilik (yüzde 2), geçen yılın aynı dönemine göre 132 bin kişilik (yüzde 2) düşüş
- Sanayi: 4 milyon 914 bin kişi – Ağustos dönemine göre 50 bin kişilik (yüzde 1) artış, geçen yılın aynı dönemine göre 179 bin kişilik (yüzde 4) artış
- İnşaat: 1 milyon 879 bin kişi – Ağustos dönemine göre 22 bin kişilik (yüzde 1) artış, geçen yılın aynı dönemine göre 17 bin kişilik (binde 9) düşüş
- Hizmet: 12 milyon 646 bin kişi – Ağustos dönemine göre 18 bin kişilik (binde 1), geçen yılın aynı dönemine göre 308 bin kişilik (yüzde 2) artış

İşsizlik

Mevsim etkilerinden arındırılmış veriler de işsizlikte artışa işaret ediyor.

Eylül ayı genel işsizlik oranı, yüzde 9,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran; Ağustos dönemine göre 0,1, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 0,8 puanlık artışlara işaret etmektedir. 10,2 olarak açıklanan mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik verisinde Ağustos dönemine göre 0,1, geçen yılın aynı dönemine göre ise 0,77 puanlık artışlar gerçekleşmiştir.

Tarım dışı işsizlik oranında Ağustos dönemine göre değişim gözlenmezken, geçen yılın aynı dönemine göre 0,7 puanlık artış gerçekleşmiştir. %12,6 olarak açıklanan mevsim etkilerinden arındırılmış tarım dışı işsizlik oranı ise Ağustos dönemine göre 0,1, geçen yılın aynı dönemine göre 0,8 puanlık artışlara işaret etmektedir.

Kaynak: TÜİK

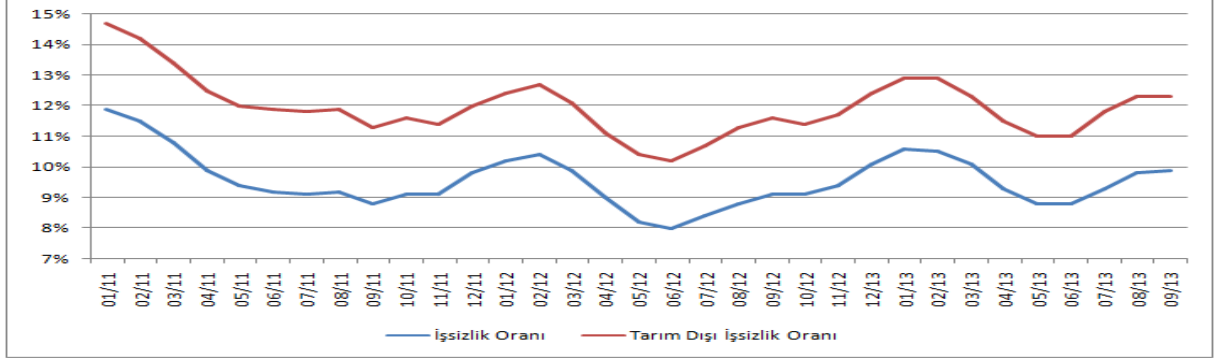
Şekil 1: Genel İşsizlik Oranı ve Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış Genel İşsizlik Oranı

İşgücü Ağustos dönemine göre binde 4 oranında daralmayla 28 milyon 639 bin kişiye düşmüştür. İşgücünde geçen yılın aynı dönemine göre ise, %2,2 oranında genişleme söz konusudur. Mevsim etkilerinden arındırılmış işgücü, 28 milyon 364 bin kişiye ulaşmıştır. Bu da, mevsim etkilerinden arındırılmış işgücü verisinde Ağustos dönemine göre binde 1 oranında, geçen yılın aynı dönemine göre ise yüzde 2,5 oranında genişleme olduğunu göstermektedir.

Toplam işgücüne katılım oranı (İKO), %51,3 olarak açıklanmıştır. Bu oran Ağustos dönemine göre 0,3 puanlık düşüşe, geçen yılın aynı dönemine göre ise 0,3 puanlık artışa işaret etmektedir. İşgücüne katılım oranı, erkeklerde geçen yılın aynı dönemine göre 0,1 puanlık artışla %72,1, kadınlarda 0,5 puanlık artışla %30,7 olarak gerçekleşmiştir. Ağustos dönemine göre ise, işgücüne katılım oranının erkeklerde 0,5, kadınlarda ise 0,1 puanlık düşüşler gerçekleşmiştir. Mevsim etkilerinden arındırılmış genel işgücüne katılım oranı Ağustos dönemine göre yatay seyredirken, geçen yılın aynı dönemine göre ise, 0,4 puanlık artışla %50,8 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Eylül döneminde işsiz sayısının da artışta olduğu görülmektedir. 2 milyon 831 bin kişiye ulaşan işsiz sayısında Ağustos dönemine göre yüzde bir geçen yılın aynı dönemine göre %11,5 oranında artışlar gerçekleşmiştir. Mevsim etkilerinden arındırılmış veriler ise, Ağustos dönemine göre yüzde 1, geçen yılın aynı dönemine göre ise yüzde 11'lik artışlara işaret etmektedir.

Genel işsizlik oranı ve tarım dışı işsizlik oranında gözlenen değişimler Şekil 2'de gösterilmiştir.

Kaynak: TÜİK

Şekil 2: Genel ve Tarım Dışı İşsizlik Oranları

Sanayi İstihdamı

Sanayi istihdamı gerilemeye devam ediyor.

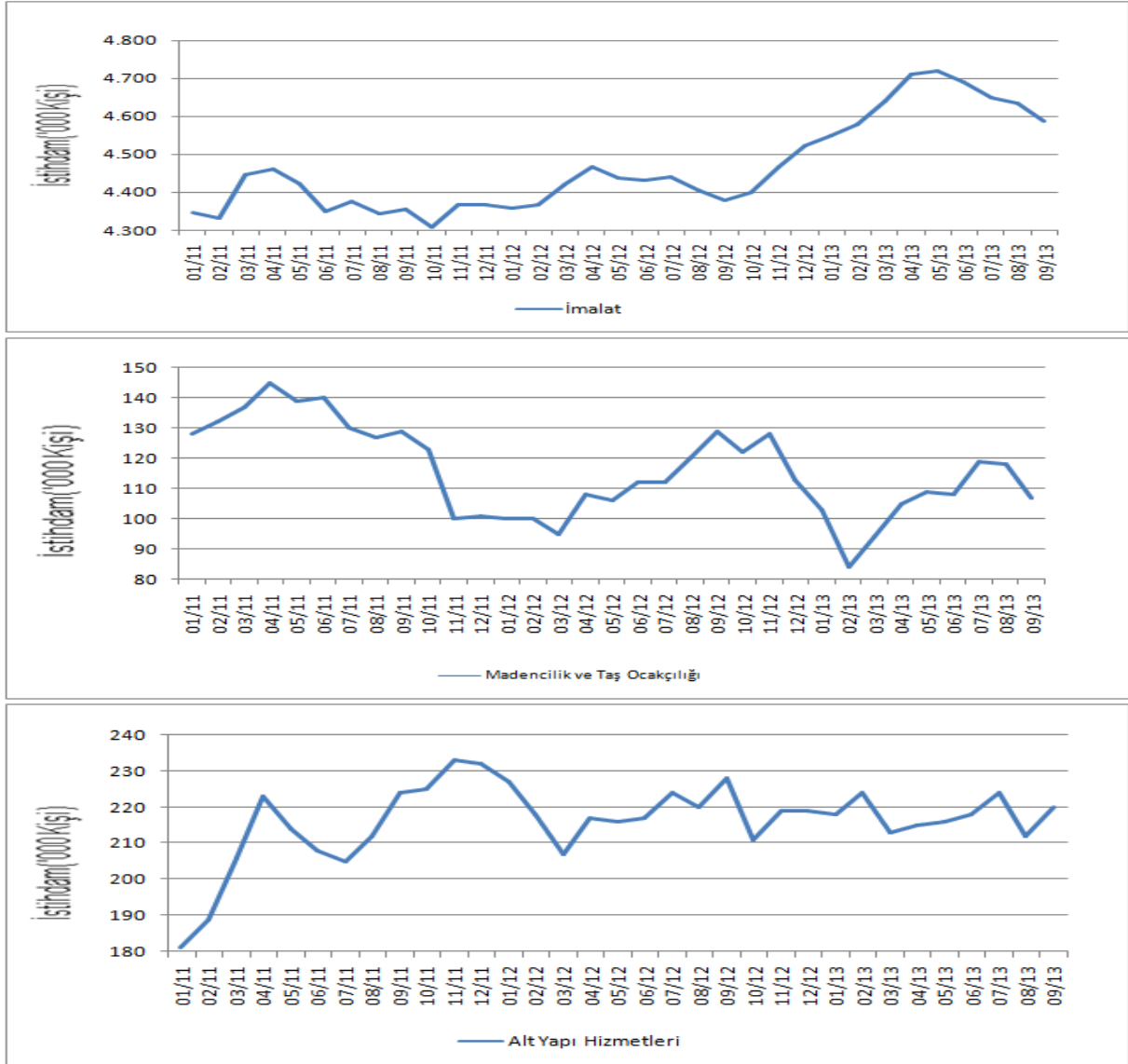
Sanayi istihdamındaki düşüş Eylül döneminde de devam etmiştir. 4 milyon 914 bin kişiye düşen toplam sanayi istihdamında, Ağustos dönemine göre 50 bin kişilik düşüş gözlenmiştir. Geçen yılın aynı dönemine göre ise 179 bin kişilik yani yüzde 4 oranında artış söz konusudur.

Sanayi istihdamının alt sektörlerdeki² dağılımı incelendiğinde; imalat sanayi istihdamının 4 milyon 586 bin kişiye düştüğü görülmektedir. Sanayi sektöründeki toplam istihdamın %93'ünü oluşturan imalat sanayiinde, Ağustos dönemine göre 48 bin kişilik istihdam düşüşü gözlenmektedir.

Ağustos dönemine göre madencilik ve taş ocaklığı istihdamında 11 bin kişilik düşüş, alt yapı hizmetlerinde ise 8 bin kişilik artış söz konusudur. Geçen yılın aynı dönemine göre ise, madencilik ve taş ocaklığı istihdamında 22 bin, alt yapı hizmetlerinde 8 bin kişilik düşüşler görülmektedir.

² Sanayideki istihdam; imalat sanayi, madencilik ve taş ocaklığı ile alt yapı hizmetlerindeki istihdamın toplamını vermektedir.

Şekil 3'te 2011 yılından itibaren sanayi alt sektörlerinde yaratılan istihdam gösterilmiştir.

Kaynak: TÜİK

Şekil 3: Sanayi Alt Sektörlerinde İstihdam

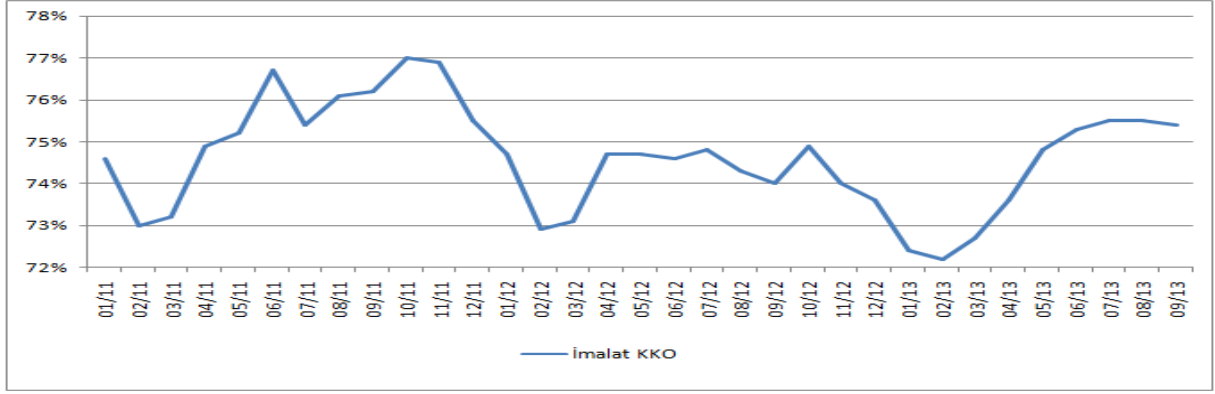
İmalat Sanayi

Mevsim etkilerinden arındırılmış kapasite kullanım oranı yatay seyrediyor.

İmalat sanayi kapasite kullanım oranı (KKO), "İktisadi Yönelim Anketi (İYA)" sonuçlarına dayalı olarak, Merkez Bankası tarafından üretilmekte ve sanayi sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin anket döneminde mevcut fiziki kapasitelerine göre fiilen gerçekleşen kapasite kullanımının elde edilmesini amaçlamaktadır. Fiili kapasiteyle ilgili elde edilen veriler aynı zamanda, firma yöneticilerin gelecek döneme dair beklentileri hakkında da fikir vermektedir. Çünkü kapasite kullanım oranı; sanayi üretimiyle aynı yönlü, işsizlikle ise ters yönlü bir ilişki göstermektedir.

İmalat sanayi kapasite kullanım oranı; Eylül döneminde Ağustos dönemine göre 0,1 puanlık düşüş, geçen yılın aynı dönemine göre ise 1,4 puanlık artışla yüzde 75,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsim etkilerinden arındırılmış imalat sanayi kapasite kullanım oranı ise geçen aya göre yatay seyrederek yüzde 75'te kalmıştır. Geçen yılın aynı dönemine göre ise 1,5 puanlık artış söz konusudur.

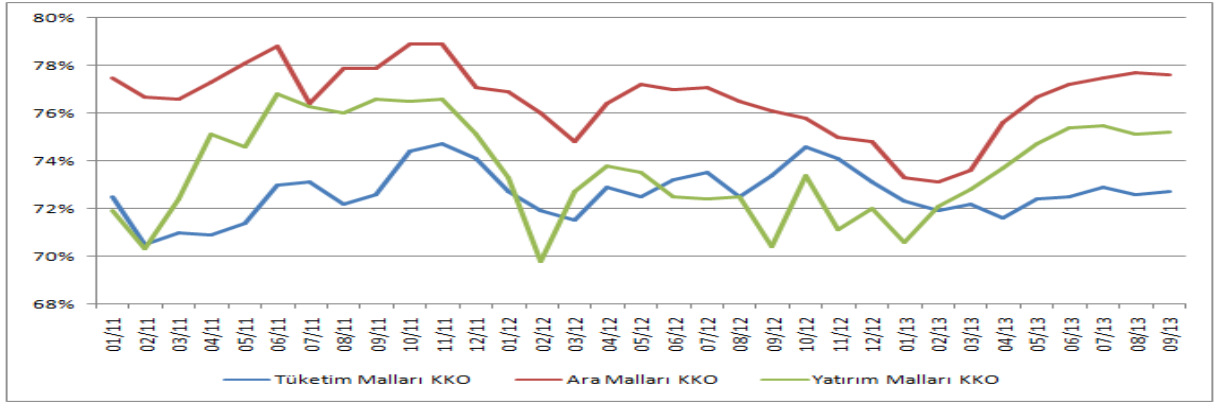
İmalat sanayi kapasite kullanım oranının seyri, Şekil 4'te gösterilmiştir:

Kaynak: TCMB

Şekil 4: İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranları

İmalat sanayiinin alt ana dallarını oluşturan tüketim malları, ara malları ve yatırım malları sektörleri için kapasite kullanım oranları, Şekil 5'te gösterilmiştir.

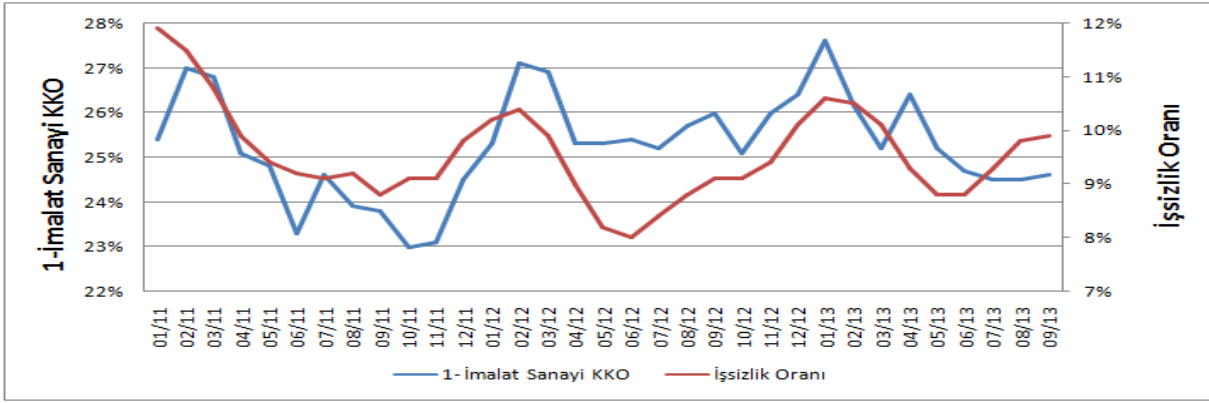

Kaynak: TCMB

Şekil 5: İmalat Sanayi Alt Sektörlerinde Kapasite Kullanım Oranı

Tüketim malları kapasite kullanım oranı Ağustos dönemine göre 0,1 puanlık artış ve geçen yılın aynı dönemine göre 0,7 puanlık düşüşle %72,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Yatırım malları kapasite kullanım oranı Ağustos dönemine göre 0,1 puanlık, geçen yılın aynı dönemine göre ise 4,8 puanlık artışlarla %75,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Ara malları kapasite kullanım oranı incelendiğinde ise, Ağustos dönemine göre 0,1 puanlık düşüş ve geçen yılın aynı dönemine göre 1,5 puanlık artışla %77,6 seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir.

Kapasite kullanım oranı, ekonomideki kaynakların tam istihdamına ne kadar yaklaşıldığını ve potansiyelin ne kadarının kullanıldığını göstermektedir. Dolayısıyla, tam kapasiteye olan uzaklık ile işsizlik arasında gözle görülen ve kayda değer bir ilişki vardır. İmalat sektöründeki bu ilişki Şekil 6'da gösterilmiştir ve iki değer arasındaki paralellik şeklinde de görülmektedir.

Kaynak: TÜİK ve TCMB

Şekil 6: İmalat Sanayinde Kapasite Kullanım Oranı ile İşsizlik Oranı Arasındaki İlişki

Sonuç

Büyüme istihdam yaratmıyor.

Bir önceki dönemde mevsim etkilerinden arındırılmış verilerdeki yatay seyir ve sanayi üretim endeksinde beklentilerin üzerinde gerçekleşen artış olumlu beklentilere yol açmıştır. Ancak, Eylül döneminde genel ve mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranlarında artış gözlenmiştir.

Bununla birlikte beklentilerin üzerinde gerçekleşen büyüme rakamlarına rağmen, sanayi istihdamı üst üste dördüncü dönemde de düşmeye devam etmiştir. Bununla birlikte, istihdamda en büyük paya sahip olan hizmetler sektöründeki büyüme de durmuştur. Bu da, istihdam yaratmayan büyüme sorununu ve büyümenin kalitesiyle ilgili kaygıları tekrar gündeme getirmiştir.